

EX IPSO FONTE → Latinščina odpira neposredno pot v našo kulturno-civilizacijsko preteklost preko razumevanja izvirnih besedil, tako latinskih iz raznih obdobj romske zgodovine oz. književnosti (od 7. stoletja pr. Kr. do 5. stoletja po Kr.) kot srednjeveških, renesančnih in poznejših.

Latinščina je namreč jezik:

- tisoč let trajajočega rimskega imperija
- jezikovni medij za prenos grške kulture in civilizacije
- **lingua franca** srednjega veka in humanizma: uradni jezik katoliške Cerkve, šol in znanosti ter pogovorni jezik evropskih izobražencev
- pomembna v kulturi, znanosti in celo politiki novega veka vse do srede 19. Stoletja
- pomembna še danes kot znanstvena latinščina

KAJ JE LATINŠČINA?

Latinski jezik, *lingua Latina*, je dobil ime po italijanski pokrajini Lacij (lat. *Latium*, danes Lazio), kjer leži mesto Rim.

Rimski imperij v času svojega največjega obsega

JEZIK, pri katerem ne ločimo variant v geografskem, ampak v **socialnem in časovnem pomenu**.

Prvotno je bila latinščina le eno od narečij, govorenih v tej pokrajini, in sicer narečje mesta Rima in njegove najbližje okolice. Kot je rasla in se večala moč Rima, tako se je širilo tudi področje, kjer so govorili latinsko. Rim, prvotno majhno naselje na sedmih gričih ob bregovih reke Tibere, je postal glavno mesto ogromnega imperija, ki je na svojem vrhuncu obsegal območje okoli štirideset današnjih držav. Iz nepomembnega narečja je zrasel najvplivnejši sporazumevalni in knjižni jezik antičnega sveta.

Ime latinščina označuje enoten

Socialne zvrsti latinskega jezika:

1. nižja pogovorna oz. vulgarna latinščina	4. knjižna latinščina uradnih dekretov = uradna latinščina
2. pogovorna latinščina	5. knjižna latinščina umetnostnih in strokovnih besedil
3. pogovorna latinščina izobražencev	
- vulgaren** < *vulgus*, *i. n.* = nižje (neuko, neizobr.) ljudstvo, raja → vulgarna = ljudska lat.

Časovne variante latinščine pa so:

1. arhaična (→ 3. stol. pr. Kr.)
2. predklasična (2. stol. – sreda 1. stol. pr. Kr.)
3. klasična ali zlata (sreda 1. stol. pr. Kr. – konec Avgustove vladavine 14 po Kr.)
4. poklasična ali srebrna (1. – 2. stol. po Kr.)
5. pozna (od leta 200 po Kr. do uveljavitve romanskih jezikov v 6. stoletju)
 - a. vulgarna (3. – 5. stol.)
 - b. cerkvena (3. stol. po Kr. →)
6. srednjeveška (5. – 15. stol.)
7. humanistična (14. – 16. stol.)
8. moderna oz. znanstvena latinščina (17. stol. →)

arhaičen < gr. *archaios* = star(odaven), prastar
cf. arhaizem = v jezikoslovlju: zastarela, starinska beseda oz. struktura
NB antičen < lat. *antiquus* = star(odaven), prastar
antičen → ki se nanaša na obdobje antike oz. grške in rimske zgodovine v starem veku: **POD POJMOV ANTIKA RAZUMEMO IDEALNO ZLITJE GRŠKEGA IN RIMSKEGA V ENOVITO CELOTO**

klasičen < lat. *classis*, *is, f.* = razred, vrsta, red → klasičen = prvorazreden, izjemne kakovosti, dovršen

Latinščina namreč ni zamrla z zatonom rimskega imperija, ampak je živela dalje skoti ves srednji vek in doživela svoj ponovni razcvet v obdobju renesanse. Iz rabe ni nikoli povsem izginila. Čeprav je latinske literature danes malo – izvirne pravzaprav nič, v glavnem obstaja le prevodna – **latinščina ni mrtev jezik**. Še vedno se uporablja v terminologiji številnih znanosti, ki z njeno pomočjo lažje in natančneje opisujejo predmet svojih raziskovanj. Znanstvena latinščina po svoji izrazni moči, pomenski natančnosti in internacionalni razumljivosti celo prekaša elastičnost modernih jezikov. Poenoti strokovno izrazoslovje in tako ruši narodnostne bariere v znanosti. Latinščina pa živi tudi posredno, v vseh jezikih, vezanih na zahodnoevropsko civilizacijo. Vpeta je v narodne jezike, kamor jo je v skoraj treh tisočletjih razvoja vsadila rimska in vsa iz nje izhajajoča kultura.

humanističen < lat. *homo, inis, m.* = človek →
humanus = človeški → humanističen = ki zadeva
humanizem

humanizem → napredno kulturno gibanje v dobi
renesanse (14. – 16. stoletje), ki se je v vseh pogledih
zgledovalo po grško-rimski antiki

Glavni cilji humanizma:

- ponovno v ospredje postaviti človeka in osvoboditi njegovo osebnost (os. svoboda)
- življenje obravnavati na znanstven način (po zgledih grške znanosti)
- obuditi ideale antične umetnosti
- oživiti rabo klasičnih jezikov (lat. in gr.)

cf. *human* → humanost – humaniteta, humanitaren

Latinščino in staro grščino ter njuni kulturi proučuje veda, ki jo imenujemo

klasična filologija.

Filologija (< gr. *philos* = ljub, drag + *logos* = beseda) je veda o jeziku, vendar presega ozko področje jezikoslovja, saj je predmet njenega proučevanja tudi na jezik vezana kultura. Tako vključuje tudi narodopisje, zgodovinopisje, zgodovino književnosti in literarno teorijo, filozofijo, retoriko, stilistiko, paleografijo itd.